

11 Şubat 2007

MİLLİYET : Serpil YILMAZ – (“Abdülhamid'in zekâsı kılıçtan keskinmiş”)

Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in kısmen veto edip TBMM'ye gönderdiği "Türk Petrol Kanunu", Osmanlı'dan günümüze yüz yıllık bir serüvene doğru uzanmamızı da tetikliyor.

Geçenlerde Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'nce basılan "Osmanlı Döneminde Irak" isimli kitapta, II. Abdülhamid döneminde maden mühendisi Paul Groskopf'a yaptırılan (1901) petrol araştırmasının raporları ve haritaları yayımlandı.

Haritada, Musul, Kerkük, Bağdat ve Erbil'de gösterilen petrol yataklarının yanı sıra Diyarbakır, Mardin, Bismil, Siirt, Hakkâri gibi bugün Güneydoğu Anadolu sınırları içindeki petrol yatakları da tespit ediliyor.

Size, haritadan daha çarpıcı bilgileri vereceğim bir kaynaktan söz edeceğim.

Sezer'in danışmanı

22 Aralık 1900'de bölgeye gönderilen Graskopf'un haritası, 2005'te piyasa çıkan ODTÜ Geliştirme Vakfı yayınlarından "Osmanlı'da Neft ve Petrol" kitabında yayımlanmıştı. Geçen yıl "Sosyal Bilimler" dalında, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'nin Sedat Simavi Ödülü'nü alan bu kitabın yazarı, Cumhurbaşkanı Sezer'in Enerji Danışmanı Volkan Ş. Ediger. Doç. Dr. Ediger, 13 yıllık bir çalışma sonrasında kitabı okuyucuya ulaştırıyor. Ediger bu haritanın bir nüshasının, A.T. Terzi'nin "Osmanlı Her Şeyin Farkındaydı, amma..." başlıklı çalışmasında yayımladığını açıklıyor.

Kapalıçarşı'dan döndü

Ediger'i okuyunca, Abdülhamid döneminde petrol ve demiryolu projelerinin ilişkisini görmenin yanı sıra eğleniyorsunuz da...

Petrol arama amaçlarını saklayan İngilizler, Abdülhamid'den "uygarlığa katkı yapmak üzere" Musul, Bağdat ve Kayseri'de (Yazar, Kayseri'nin petrol şüphesi çekmemek için kazı sahasına eklendiğini belirtiyor.) kazı izni alıyorlar. İngiliz elçi heyecanla, Musul'daki kazılarda bulunan sapı çok değerli taşlarla işlenmiş kırık bir kılıçla Abdülhamid'in huzuruna çıkıyor.

Kılıcı özenle aldıktan sonra teşekkür edip ihsanda bulunan sultan, elçinin ardından saray ajanlarını "araştırma" yapmak üzere Kapalıçarşı'ya gönderiyor. Bizim ustalar kılıcı evirip çevirip ajanlara "eski değil, eskitilmiş" bilgisini veriyorlar. Abdülhamid, bunların asıl aradıklarının "kırık küpler, heykelcikler değil, petrol" olduğuna karar veriyor.

İlk petrol rüşveti

Abdülhamid, petrolü güvenceye almak için muhtemel sahaları hazinesine geçiriyor.

Ediger, Abdülhamid'in bu tavrını eski devlet bakanlarından Hikmet Uluğbay'ın "İmparatorluktan Cumhuriyete: Petropolitik" kitabından aktarıyor. Yazar, Abdülhamid'in, Alman İmparatoru'nun İstanbul'a birinci ve ikinci ziyaretiyle Bağdat Demiryolu Anlaşması'nın imzalandığı yıllarda arka arkaya üç irade çıkararak, demiryolu ile petrolü birbirinden ayırdığını bütün dünyaya göstermek istediği biçiminde yorumluyor.

Bağdat Demiryolu Projesi'ni Deutsche Bank'ın almasından sonra, Alman İmparatoru II. Willhelm, 1898'de İstanbul'a ikinci gelişinde Sultanahmet Meydanı'na şadırvanlı sekizgen Alman Çeşmesi'ni yaptırıyor.

Osmanlı'ya şirin görünmek isteyen Willhelm'in jesti, Abdülhamid etrafında olup bitenlere uyanmasaydı, tarihe ilk petrol rüşveti olarak geçebilirdi.

Bu belge, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Genel Müdür Yardımcısı Doç. Dr. Mustafa Budak'ın dün gönderdiği "Gök Kubbe Altında Birlikte Yaşamak" kitabında yer alıyor. Tabii belgenin üzerinde "rüşvet" diye yazmıyor.